

ประวัติละครตะวันตก: ยุคโบราณ - ยุคกรีก

โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชุติมา มณีวัฒนา

ประวัติละครตะวันตก

- **Primitive Drama / Prehistoric Drama** (ละครสมัยดึกดำบรรพ์ / ละครก่อนประวัติศาสตร์)
- **Historic Drama** (ละครในประวัติศาสตร์)

Primitive Drama

- ยุคหิน (stone age)
 - ยุคหินเก่า (Old Stone Age)
 - ยุคหินใหม่ (New Stone Age)
- ละครสมัยอียิปต์ (Egyptian Drama)

Ivory Coast (West Africa). Characters with fantastic animal-head masks in procession during an initiation-rite

FIG. 1.1

Bull dance of the Mandan Peoples of North America. Note the figures at center-front wearing buffalo headdresses and skins. George Catlin, *Bull Dance, Mandan O-Kee-Pa Ceremony*, 1832. Oil on canvas, 24 $\frac{1}{4}$ × 28 in. (59.0 × 71.1 cm.) L.1965.1.505, National Museum of American Art, Smithsonian Institution, Gift of Mrs. Joseph Harrison, Jr.

Primitive Drama

FIG. 1.2

Costume and mask made of bark cloth and used for a jaguar dance. From the Amazon River region of Brazil. Courtesy American Museum of Natural History, New York.

FIG. 1.3

Horned god (or a man disguised as an animal). Drawing from a prehistoric cave in the Volp River region of France. The figure has been redrawn by the Abbé H. Breuil. From Henri Begouen and l'Abbé H. Breuil, *Les Cavernes du Volp* (1958). Courtesy Arts et Métiers Graphiques, Paris.

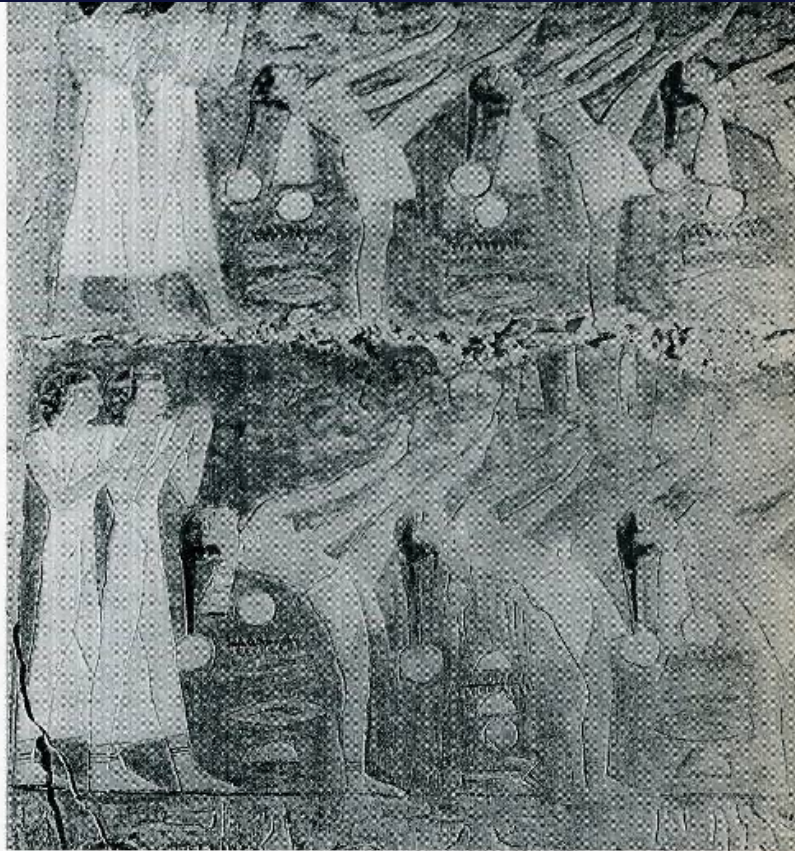

FIG. 1.4

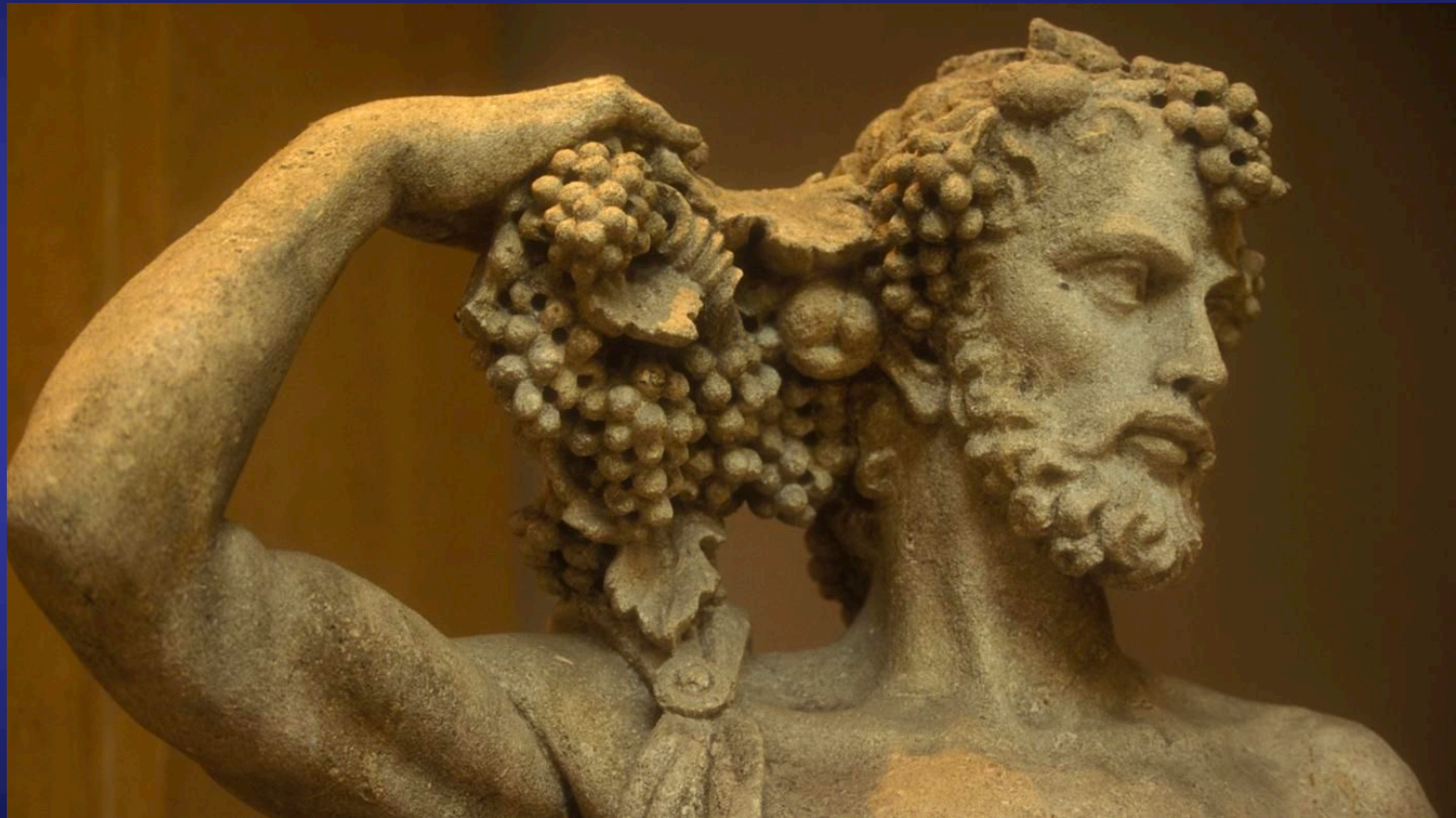
Egyptian acrobatic dancers. Note how the hair is weighted and how the figures at left seem to be providing a clapping accompaniment. Relief sculpture from a tomb at Saqqara, Egypt.

Egyptian Drama

Greek Drama (ละครกรีก) (600 ปี BC)

- **Dionysus** – เทพแห่งการละคร
- **City Dionysia** - เทศกาลบวงสรวง เทพแห่งเหล้าองุ่น
- **Dithyramb** – เพลงบวงสรวง
- **Improvisation** - ด้นสด
- **Chorus** – กลุ่มนักร้อง / นักเต้นระบำ
- **Satyr** – การแต่งกายของนักร้อง เป็นรูปครึ่งคนครึ่งแพะ หรือตัวแซเทออร์ ซึ่งเป็นผู้ติดตามเทพไดโอนิซุส
- **Thespis** นักแสดงคนแรกที่มีบทเจรจาโต้ตอบกับ chorus (Thespians แปลว่า นักแสดง)

Dionysus – เทพแห่งการละคร

City Dionysia - เทศกาลบวงสรวงเทพแห่งเหล้าองุ่น

Dithyramb – เพลงบวงสรวง

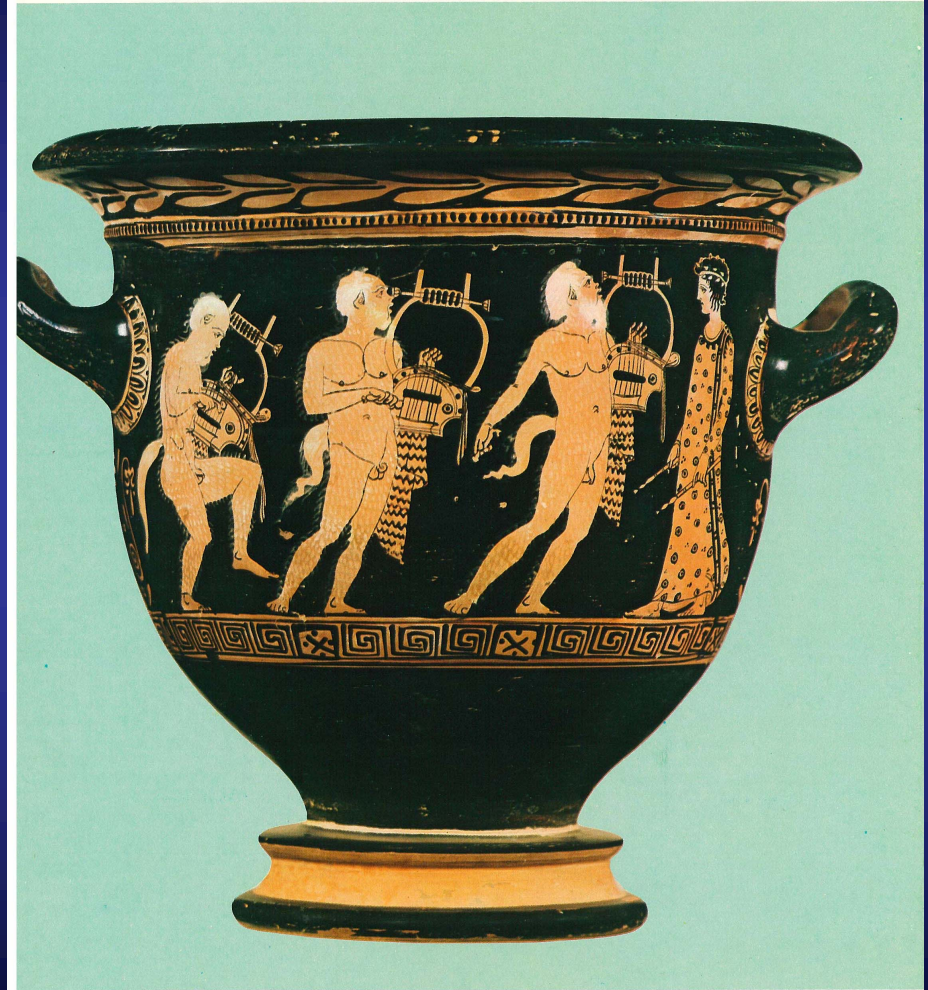

- **Chorus** — กลุ่มนักร้อง / นักเต้นระบำ

- **Satyr** – การแต่งกายของนักร้อง เป็นรูปครึ่งคนครึ่งแพะหรือตัวแซเทออร์ ซึ่งเป็นผู้ติดตามเทพไดโอนิซุส

Polion the painter. Chorus of lyre-playing Satyrs. Vase no 25.78.66. Greek Art, New York, Metropolitan Museum of Art, Fletcher Fund, 1935

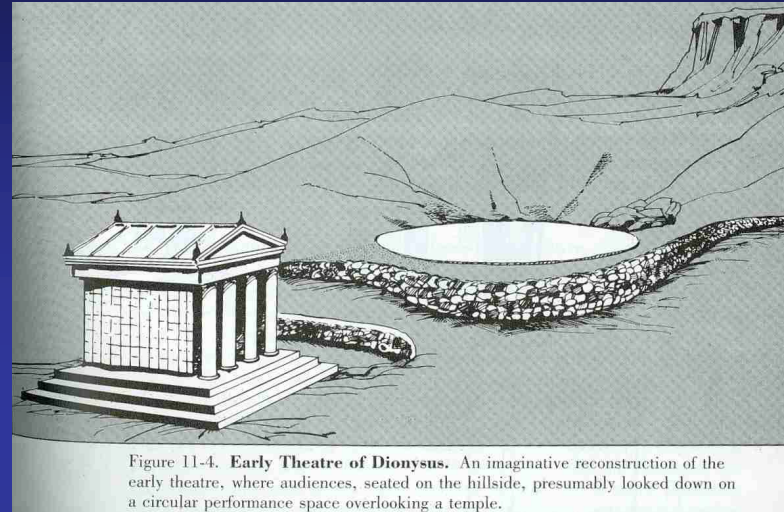
- **Satyr**

Chorus of dancing Satyrs. Kalpis. Boston, Museum of Fine Arts. 'Satyr' is a generic term for animal-like characters. Choruses of Satyrs are made up more often than not of half-human, half-horselike creatures with horses' tails and goat-men wearing sheepskin girdles

การจัดการแสดงละครสมัยกรีก

- มีความสำคัญมาก ได้รับการยกย่องว่าเป็นพิธีกรรมที่สำคัญ
- มีการจัดประกวดละคร 3 เรื่อง เรียกว่า **Trilogy** ในเทศกาล City Dionysia

ประเภทของละครกรีก

- **Tragedy** - ละครโศกนาฏกรรม
- **Comedy** - ละครสุขนาฏกรรม
- **Satyr Play** - ละครตลกสั้นๆ ล้อเลียนเทพตำนานของกรีก

Tragedy (ละครโศกนาฏกรรม)

- เรื่องเครียด จบลงอย่างเศร้าโศก
- นำเสนอความหายนะของตัวละครเอก (Tragic Hero)
- ซึ่งเป็นผู้มีความสูงส่งด้านฐานะและลักษณะนิสัย
- แต่มีข้อบกพร่องบางประการ
- เมื่อคนดูแล้วจะเกิดความสงสารและกลัวในชะตากรรมที่ตัวละครได้รับ
- สุดท้ายก็ได้ชำระล้างจิตใจให้บริสุทธิ์ (catharsis)

นำมาซึ่งความหายนะของเขา

ทำให้คนดูเกิดความสงสารและกลัว

เข้าใจในความไม่แน่นอนของชีวิต

ลักษณะของละคร **tragedy** กรีก

- แสดงความทุกข์ และความหายนะของตัวละครเอก
- ตัวละครเอกจะมี **tragic greatness & tragic flaw**
- เมื่อดูแล้วจะเกิด
 - involvement
 - identification
 - pity & fear
- เมื่อพิจารณาหาสาเหตุของความหายนะของตัวละครเอกแล้ว จะเกิด
 - Enlightenment / Exaltation
 - Catharsis

เนื้อเรื่องของละคร **tragedy**

- **Tragedy** มาจากคำว่า **tragos** (แพะ) + **Ode** (เพลง)
- มาจากเทวดำเนิน **Mythology** -- เนื้อเรื่องมาจาก มหาकाพย์ของ **Homer**
 - *Iliad*
 - *Odyssey*
- มาจากประวัติศาสตร์ **History** -- e.g. *The Persians*
- แม้ที่มาจะมีน้อย แต่มี **Interpretation** ใหม่

โครงสร้างของละคร tragedy

1. โพรล็อก (**Prologue**) การให้ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหน้าเรื่องราวในละคร หรือก่อนที่คอรัสจะปรากฏตัว
2. พาราดอส (**Parados**) เป็นการปรากฏตัวของคอรัสเพื่อปูพื้นเรื่อง และเตรียมอารมณ์ผู้ชม
3. เอพิโซดส์ (**Episodes**) การแสดงฉากย่อยๆ ซึ่งถูกแบ่งโดยบทเพลงของคอรัส
4. สตัสซิมา (**Stasima**) คือบทเพลงของคอรัสที่แบ่งเอพิโซดส์ออกจากกัน
5. เอ็กโซคอส (**Exodos**) คือฉากสรุป ต่อจากบทเพลงสุดท้ายของคอรัสตัวละครและคอรัสจะเข้ามา

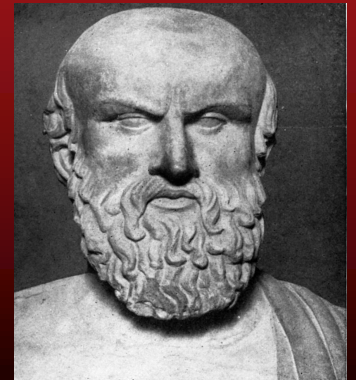
นักเขียน Tragedy ของกรีก

1. เอสคิลุส (Aeschylus) 525 - 456 BC

- ละครของเขาเริ่มมีนักแสดงคนที่ 2

(ตัวละครเริ่มมีความ สำคัญมากกว่าคอรัส)

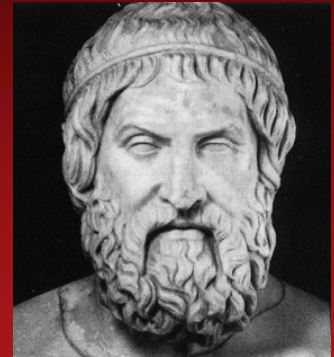
- บทละครยังเน้นอำนาจของพระเจ้า เชื่อว่าการเชื่อฟังบูชาพระเจ้าจะนำไปสู่ชีวิตที่ดี
- บทละครเด่น ได้แก่ *The Persians**, *Agamenon*

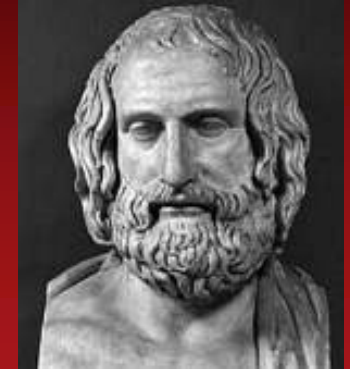
นักเขียน Tragedy ของกรีก

2. โซโฟคลีส (Sophocles) 497 - 405 BC

- ละครของเขาเริ่มมีนักแสดงคนที่ 3
- มุ่งเน้นความยิ่งใหญ่ของตัวมนุษย์ภายใต้ชะตากรรมของพระเจ้า
- อริสโตเติลยกย่องบทละครของเขามากที่สุด ในด้าน ตัวละคร และโครงสร้างเรื่อง
ที่ดำเนินอย่างเข้มข้น ไปสู่จุดสุดยอด
- บทละครเด่น Oedipus Rex , Antigony , Elextra

นักเขียน Tragedy ของกรีก

3. ยูริพิดีส (Euripides)

- ลดความสำคัญของคอรัสลง และเน้นตัวละครมากขึ้น
- อริสโตเติลยกย่องละครของเขาว่า เขียนได้เศร้าที่สุด และสมัยใหม่ที่สุด
- เน้นความขัดแย้งภายในจิตใจ และจิตวิเคราะห์ (มี inner conflict, มีเหตุผลของการกระทำ)
- ชอบเขียนละครขึ้นเพื่อวิพากษ์วิจารณ์สังคม และโจมตีเทพเจ้า
- นำเนื้อเรื่องมาจากเทพตำนาน แต่ใช้ภาษาชาวบ้าน
- บทละครเด่น *Medea* , *Trojan Women* (ตัวเอกมักเป็นหญิง)

ละคร Comedy

- Comedy มาจากคำว่า Comus (ตลก) + Ode (เพลง)
- เกิดจากพิธีเฉลิมฉลองเทพเจ้า Dionysus เช่นเดียวกับ tragedy
- มีลักษณะตรงข้ามกับ tragedy เนื่องจากนำความบกพร่องของมนุษย์มานำเสนอ
- เรื่องราวมักนำมาจากเรื่องใกล้ตัวที่เกิดขึ้นในสมัยนั้น เช่น เรื่องการเมือง, เรื่องสงครามและสันติภาพ , ทัศนะเกี่ยวกับศิลปะ หรือการโจมตีและเสียดสีคนสำคัญสมัยนั้น
- การแสดงใช้ลีลาเกินจริง

รูปแบบของละคร Comedy กรีก

1. Comedy เก่า คือละครคอเมดี้ช่วงแรกสุด ซึ่งมีโครงสร้างดังนี้

- 1) โพรลอก (Prologue) เป็นการสร้างอารมณ์ให้ผู้ชม และเสนอความคิด “Happy Idea”
- 2) พาราดอส (Parados) เป็นการปรากฏตัวของคอรัส
- 3) อากอน (Agon) การถกเถียงกันของ Happy Idea และจบลงด้วยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งชนะ
- 4) พาราเบซิส (Parabasis) คอรัสพูดถึงความคิดของผู้เขียนกับผู้ชม
- 5) เอพิโซดส์ (Episode) ฉากย่อยๆ ที่แสดงผลของ Happy Idea
- 6) โคมอส (Komos) การลงเอยกันของตัวละคร และมีการเลี้ยงฉลอง

รูปแบบของละคร Comedy กรีก

2. Comedy กลาง (400 BC) โครงสร้างจะเปลี่ยนไปจาก Comedy เก่า ดังนี้

- 1) ลดความสำคัญของคอรัสลง
- 2) ตัดส่วน พาราเบซิส ออก
- 3) โครงเรื่องเน้นถึงสถานการณ์ต่างๆ เช่น ในร้านอาหาร , สถานการณ์เรื่องเพศ
- 4) มีความสมจริงมากขึ้น ใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน
- 5) อาจมีการล้อเลียนตำนานต่างๆ

รูปแบบของละคร Comedy กรีก

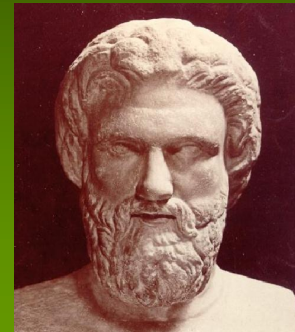
3. Comedy ใหม่ (323 BC เป็นต้นมา)

- ยุคนี้กรีกถูกเรียกว่า ยุคเฮเลนนิสติก (Hellenistic)
- Comedy ถูกเรียกเป็นชื่อเฉพาะว่า คอเมดี ออฟ แมนเนอร์ส (Comedy of Manners) ซึ่งมีลักษณะดังนี้ :-
- เสียดสีมารยาท สมบัติผู้ดีของสังคมชั้นสูง
- ความสนุกเกิดจาก วิธีการที่ตัวละครพยายามหลีกเลี่ยงกฎเกณฑ์ของสังคม
- โครงเรื่องมักเกี่ยวกับคู่รักที่ยุ่งยาก มักจะหักมุมจบ อย่างมีความสุข
- โครงสร้าง เริ่มต้นด้วยโพรลอก ตามด้วย 5 เอพิโซดส์ โดยมีคอรัสร้องรำสลับฉากเท่านั้น

นักเขียน Comedy ของกรีก

1. อริสโตฟานีส (Aristophanes) 446 - 385 BC

- เป็นนักแต่ง comedy ยุคเก่าที่ยิ่งใหญ่ที่สุด
- อยู่ในช่วง comedy กลางด้วย
- นำเสนอตัวละครที่เป็นตัวแทนของมนุษย์ที่บกพร่อง (คนไม่ดี)
- ชอบเขียนเรื่องราวล้อเลียนบุคคลสำคัญ เช่น นักปราชญ์ นักการเมือง
- บทละครเด่น ได้แก่ *Lysistrata* , *The Frogs* , *The Clouds*

นักเขียน Comedy ของกรีก

1. มีนนานเดอร์ (Menander) 342 - 291 BC

- ได้รับยกย่องเป็นบิดาของ comedy ใหม่
- เขียนถึงชีวิตของคนชั้นกลาง เรื่องราวภายในบ้าน ชีวิตประจำวัน ซึ่งสะท้อนภาพสังคมสมัยนั้นได้ดี
- มีนนานเดอร์ มีอิทธิพลต่องานเขียนของนักเขียน comedy สมัยโรมัน ผู้โด่งดัง คือ เพลอทัส Plautus (ตัวละครเป็น Stock Character)

นักเขียน Comedy ของกรีก

1. มีนนานเดอร์ (Menander) 342 - 291 BC

- ได้รับยกย่องเป็นบิดาของ comedy ใหม่
- เขียนถึงชีวิตของคนชั้นกลาง เรื่องราวภายในบ้าน ชีวิตประจำวัน ซึ่งสะท้อนภาพสังคมสมัยนั้นได้ดี
- มีนนานเดอร์ มีอิทธิพลต่องานเขียนของนักเขียน comedy สมัยโรมัน ผู้โด่งดัง คือ เพลอทัส Plautus (ตัวละครเป็น Stock Character)

FIG. 2.20

Marble relief sculpture of Menander with three masks. In his hand Menander holds the mask of a youth; on the table are masks of a young woman and a man. First-second century A.D. copy of a third century B.C. work. Courtesy the Art Museum, Princeton University.

Satyr Play

- ใช้แสดงปิดท้ายการประกวดละคร trilogy - เพื่อให้ผู้ชมผ่อนคลาย
- เป็นเรื่องราวเบ็ดเตล็ด ตลกล้อเลียนเทพกรีกตามตำนาน
- คอรัสจะแต่งตัวเป็นแซเทออร์หรือครึ่งคนครึ่งแพะในการแสดง

ระเบียบแบบแผนและการแสดงละครกรีก

- แสดงแบบเกินจริง / ผิดธรรมชาติ (stylization)
- มีคอรัสเล่าเรื่อง มีนักแสดงเพียง 3 คน เล่นได้หลายบทบาท
- ไม่มีการใช้ม่านเปิด - ปิด การแสดง
- แสดงตอนกลางวันในที่โล่งแจ้ง / ไม่มีการใช้ไฟประกอบ
- ไม่มีฉากหวาดเสียว หรือทารุณบนเวที

ระเบียบแบบแผนและการแสดงละครกรีก

- ละครจำคำนี้ถึง Three Unity
 - Unity of Action
 - Unity of Time
 - Unity of Place

อุปกรณ์ในการแสดงละครกรีก

1. หน้ากาก แกะสลักจากไม้ มีขนาดใหญ่มาก คลุมหน้าทั้งหมด

ทำไมต้องมีหน้ากาก???

- แสดงอารมณ์พื้นฐานของตัวละคร
- ใช้เปลี่ยน character
- ทำหน้าที่ไมโครโฟน
- แบ่งฐานะทางสังคมของตัวละคร

หน้ากากตัวละคร comedy กรีก

หน้ากากตัวละคร **comedy** กรีก

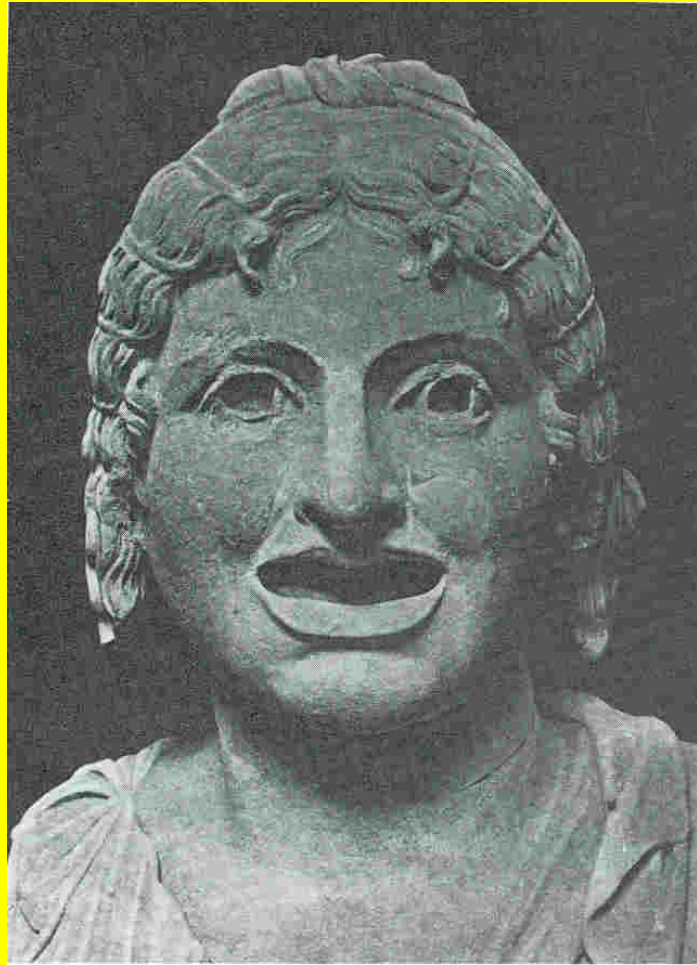

FIG. 2.27

The "golden courtesan" of New Comedy. From Robert, *Die Masken der Neueren Attischen Komoedie* (1911).

หน้ากากตัวละคร **tragedy** กรีก

อุปกรณ์ในการแสดงละครกรีก

2. เสื้อผ้า

- Chiton - เสื้อคลุมยาวกรอมเท้า ขนาดใหญ่ มีเสริมไหล่
- Cothurnus - รองเท้าสูงทั้งพื้นทั้งสัน มีลวดลายตาม character
- onkos - เครื่องประดับศีรษะ แสดงฐานะของตัวละคร

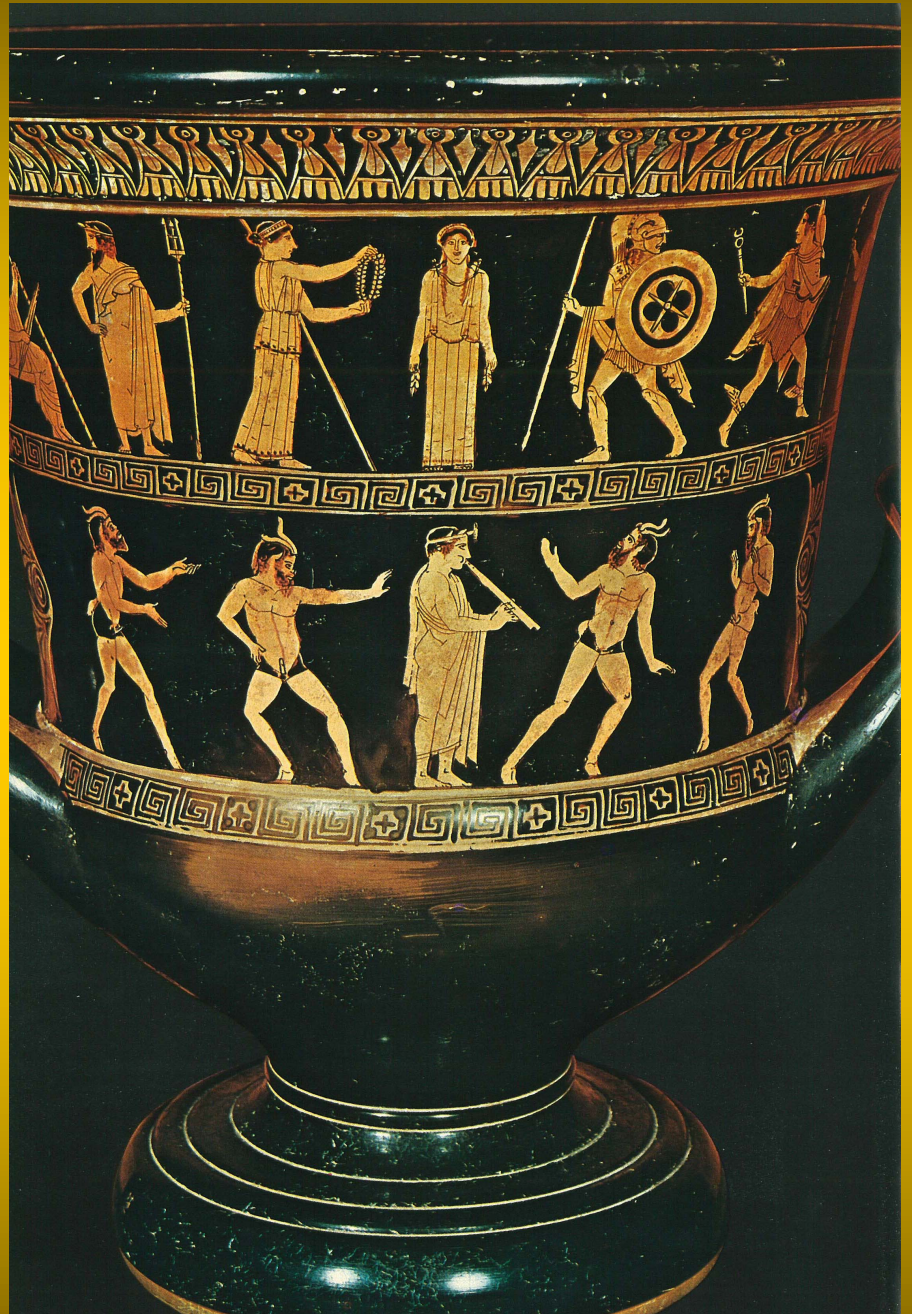
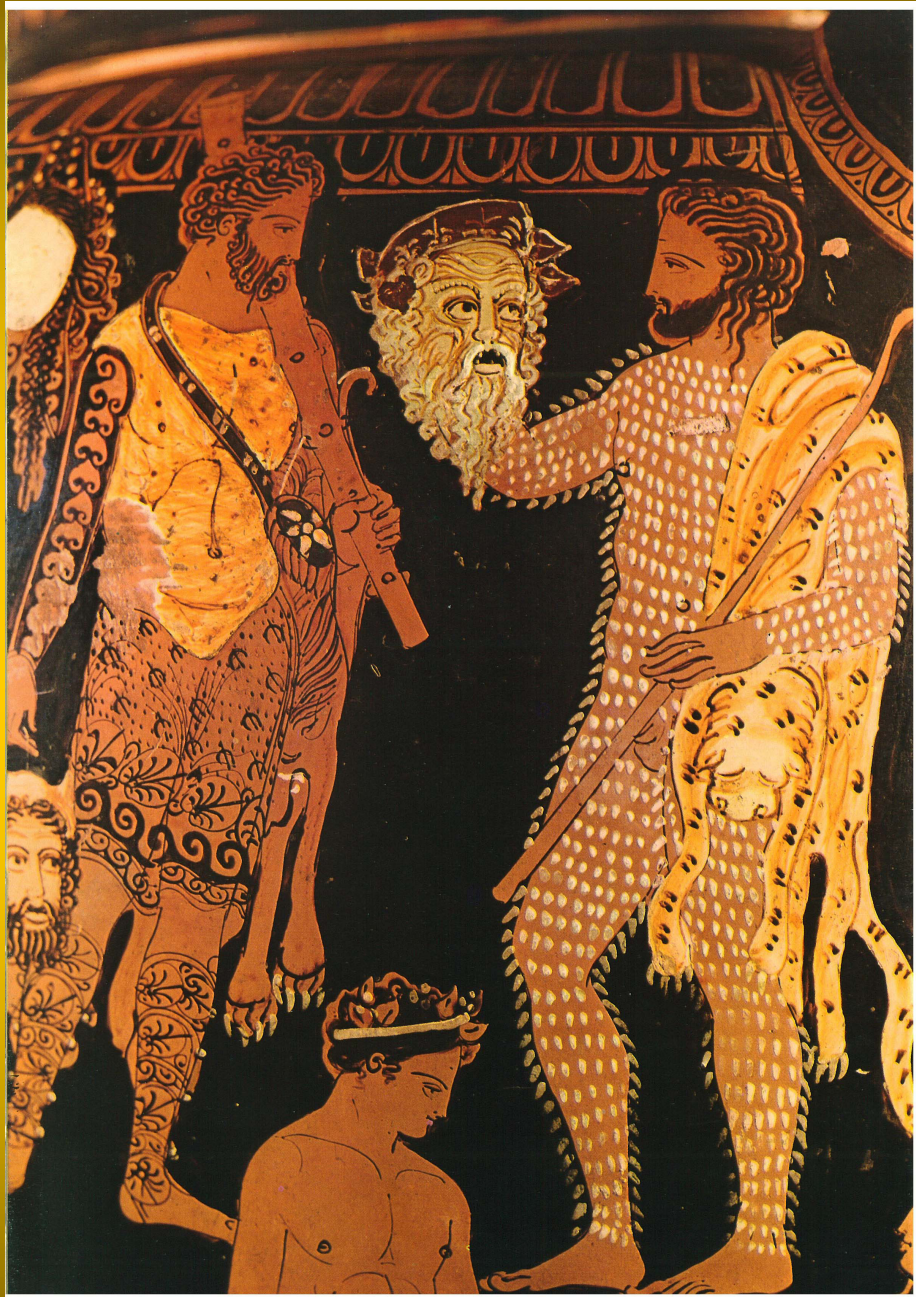
การแต่งกายของละครกรีก

การแต่งกายของละครกรีก

การแต่งกายตัวละครเทรจิดี

Tragic actor. Ivory statuette. Paris, Petit Palais. From the start of the Hellenistic age tragic actors began to assume the characteristics shown in this statuette—high *cothurni* and a large *onkos*. Throughout the Imperial age this fashion remained in vogue. Such majestic figures were perfectly adapted to the grand style of Roman theatrical architecture

การแต่งกายตัวละครคอมเมดี้

การแต่งกายตัวละครคอมเมดี้

FIG. 2.17
Terracotta figurine of a Greek actor in the role of a running slave. c. 130– 60 B.C. Purchased by contribution. Courtesy Museum of Fine Arts, Boston.

FIG. 2.18
Statuette of a slave from New Comedy. From Robert, *Die Masken der Neueren Attischen Komoedie* (1911).

ละครคอมเมดี้ของกรีก

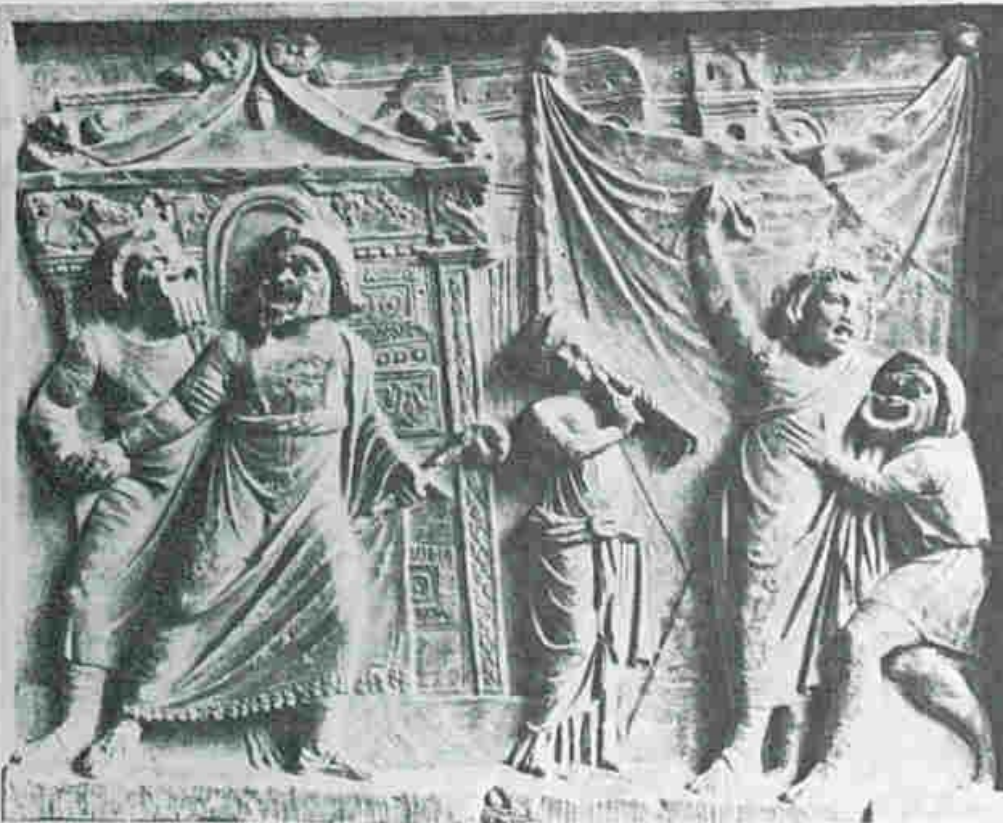

FIG. 2.19

A bas-relief from Naples of a scene from New Comedy: two old men at the left, the flute player at center, and a youth and slave at the right. From Robert, *Die Masken der Neueren Attischen Komoedie* (1911).

ตัวละครคอมเมดี้

Middle Comedy characters. Greek terracotta statuettes. From left to right: nos 13.225.13, 18, 19, 24, 27 and 28. New York, Metropolitan Museum of Art, Rogers Fund, 1913. The second statuette from the right represents Herakles, while the third probably shows a parasite

ตัวละครละครคอมเมดี้ของกรีก

การแสดงละครคอเมดี้ของกรีก

Chiron being pushed up the stairs. Vase. London, British Museum.
These three vases belong to a large group of ceramics dating from the end of the 5th century BC, painted with scenes from the phlyax farces. Their abundance is evidence of the enormous popularity of this sort of play

การแสดงละครคอมเมดี้ของกรีก

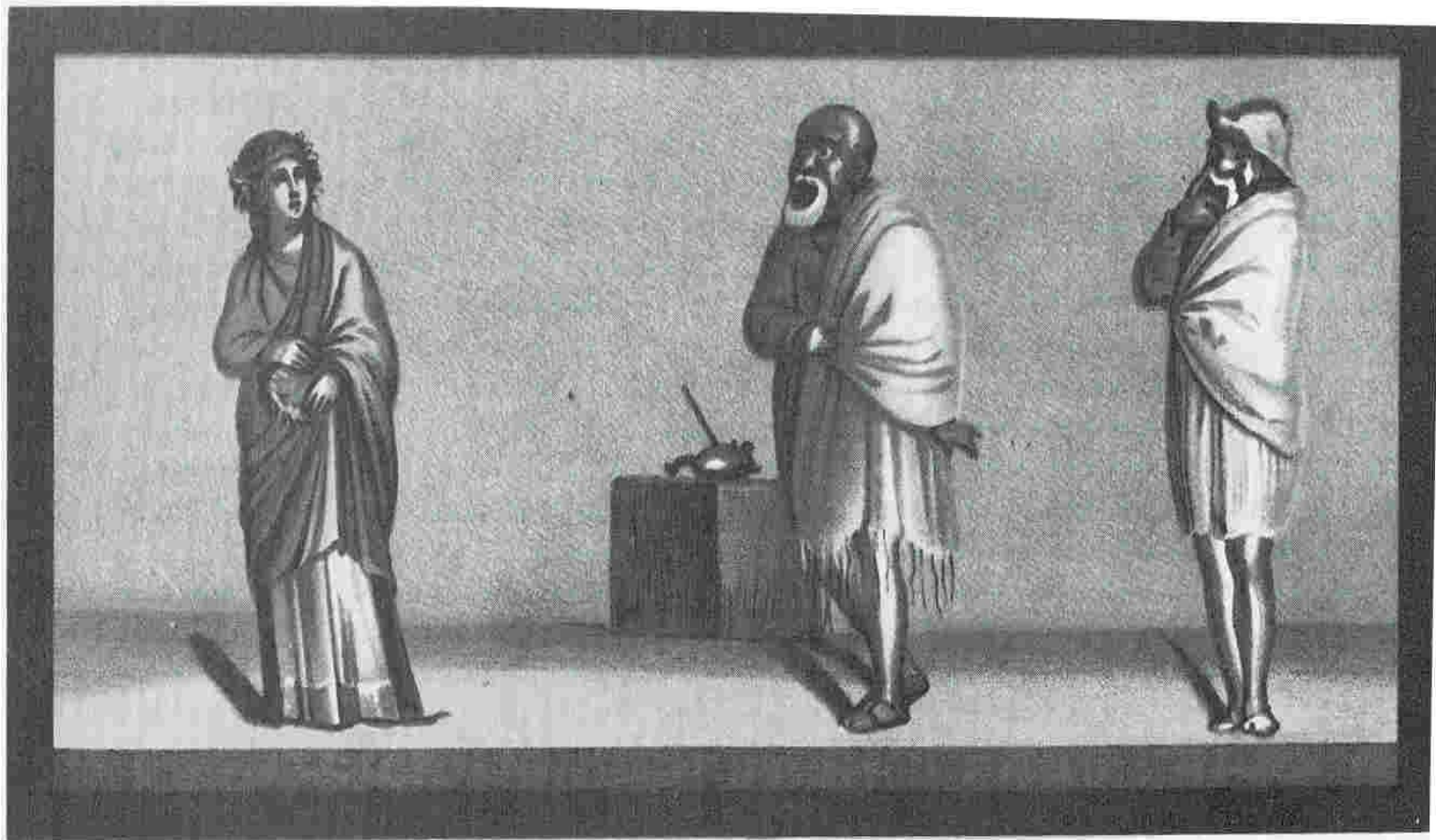

FIG. 3.5

Wall painting from the Casa di Casca in Herculaneum showing a comic scene. At left a priestess and in the background an altar. First century A.D. From Baumeister, *Denkmaler des Klassischen Altertums* (1889).

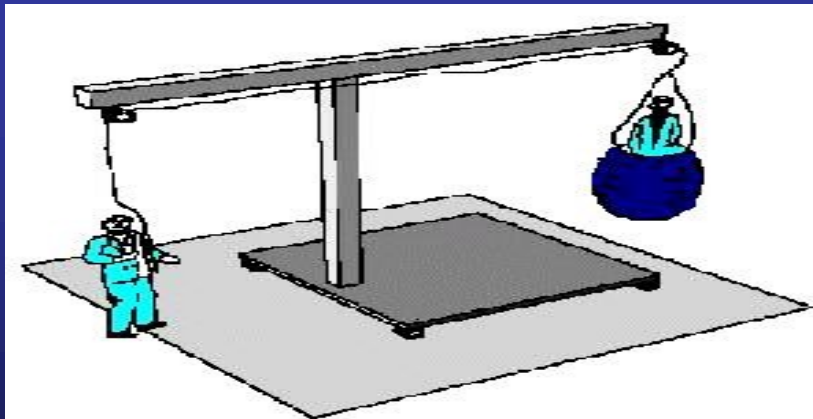
อุปกรณ์ในการแสดงละครกรีก

3. อุปกรณ์ประกอบฉาก

– Machina / Machine กระเช้าโหนตัวนักแสดงลงมา

deus ex mechina =

god from the machine

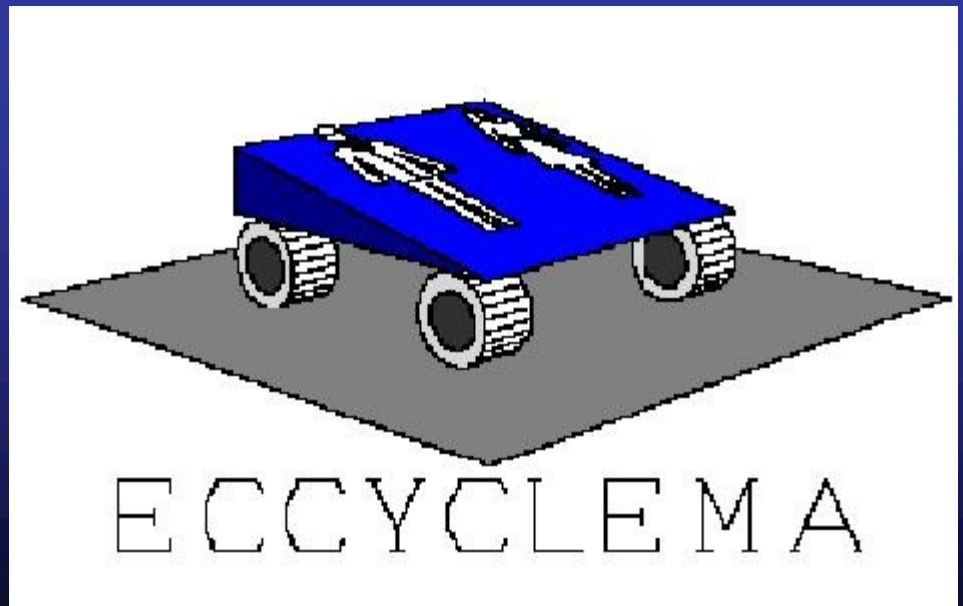
MACHINA Aristophane's **THE CLOUDS** -- Socrates raised in a barrel to communicate with the **GODS**. "Deus ex machina"

อุปกรณ์ในการแสดงละครกรีก

3. อุปกรณ์ประกอบฉาก

- eccyclema / exaustra แทนติดล้อเลื่อน เพื่อแสดงเหตุการณ์ที่เป็นภาพนิ่ง

คอรัส

คือ กลุ่มนักร้องประสานเสียง ในละครกรีก จะมีจำนวนลดลงเรื่อยๆ ผกผันกับจำนวนนักแสดง หน้าที่ของคอรัส ???

- เป็นตัวละครตัวหนึ่ง
- เป็นตัวแทนของมาตรฐาน หรือศีลธรรมของตัวเอก
- เป็นคนดูในอุดมคติ (มีปฏิกิริยาต่อสิ่งที่เกิดบนเวทีได้)
- สร้างบรรยากาศให้เรื่อง เช่น ร้องเพลงตามบรรยากาศ
- สร้างสีสันบนเวที เช่น ร่ายรำ
- เป็นผู้กำหนดจังหวะของเรื่อง

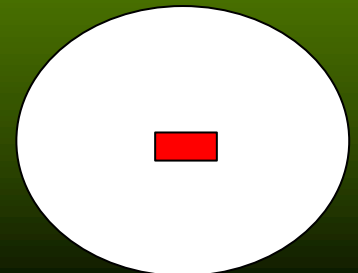
โรงละครกรีก

- สร้างตามเชิงเขา สกัดหินเป็นที่นั่งรูปครึ่งวงกลม เรียกว่า amphitheater
- อยู่กลางแจ้ง (ใช้แสดงธรรมชาติ)
- จุดคนดูได้ถึง 15,000 - 17,000 คน
- โรงละครที่มีชื่อในยุคนี้คือ Theatre of Dionysus ณ กรุงเอเธนส์
- ละครนับเป็นพิธีกรรม โรงละครมักอยู่ใกล้วิหาร (e.g. วิหารพาเทนนอน)

องค์ประกอบของโรงละครกรีก

1. Orchestra (dancing place)

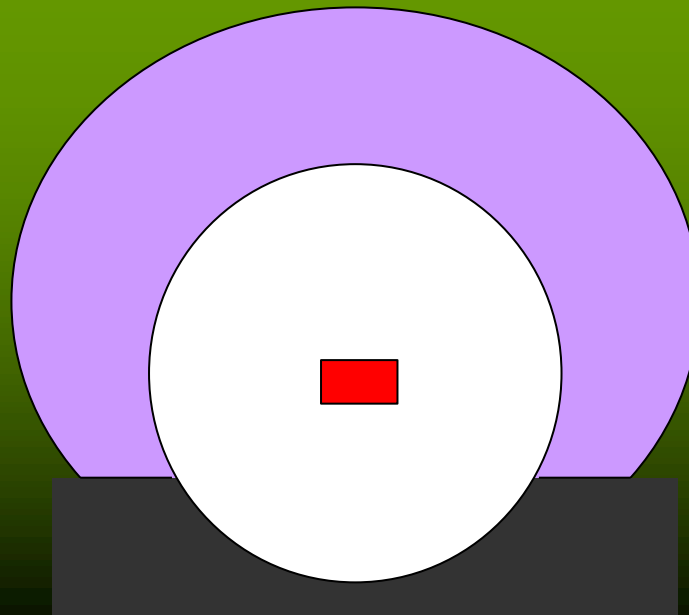
- เป็นรูปวงกลม (ต่อมาค่อยๆ ลดลงจนเหลือครึ่งวงกลมในสมัยโรมัน)
- เป็นพื้นที่สำหรับคอรัสเต้นระบำ และพื้นที่การแสดง
- ตรงกลางจะมีแท่นบูชา เรียกว่า **altar (Thymele)**
- ถูกโอบล้อมด้วยที่นั่งคนดูทั้ง 3 ด้าน

องค์ประกอบของโรงละครกรีก

2. Theatron (seeing place / viewing place)

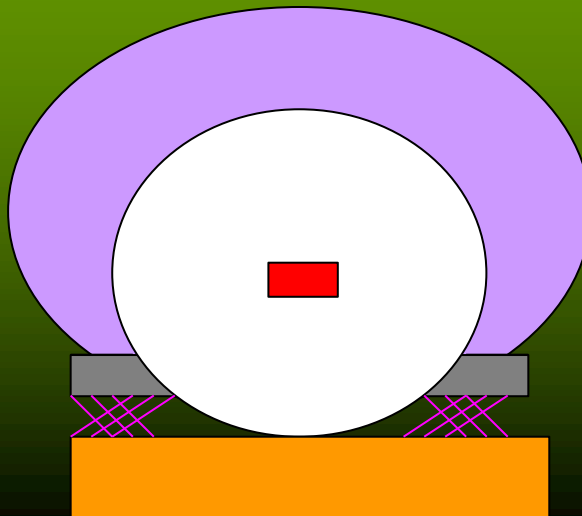
- คือที่นั่งคนดูซึ่งโอบล้อม 2 / 3 ของออเครสต้า
- มีลักษณะเป็นขั้นบันได ที่เซาะจากหิน

องค์ประกอบของโรงละครกรีก

3. Skene (hut / tent)

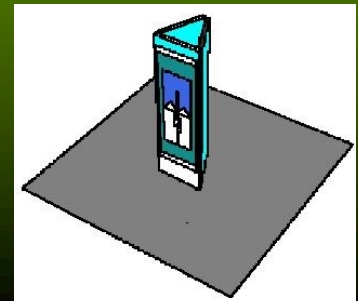
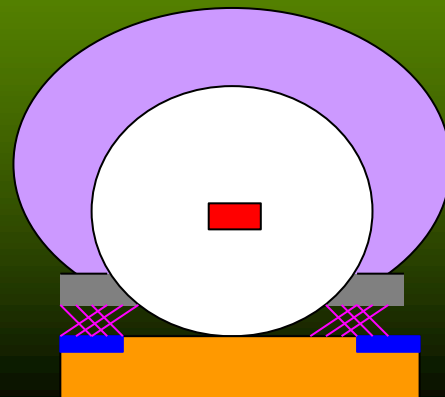
- คือเต็นท์ชั่วคราว ตั้งอยู่ขอบออเครสตร้า ตรงข้ามที่นั่งคนดู
- ใช้เป็นที่นักแสดงเปลี่ยนเสื้อผ้า และเป็นทางเข้าออกของนักแสดง (ทางเข้า - ออก เรียกว่า *parados*)

องค์ประกอบของโรงละครกรีก

3. Skene (hut / tent)

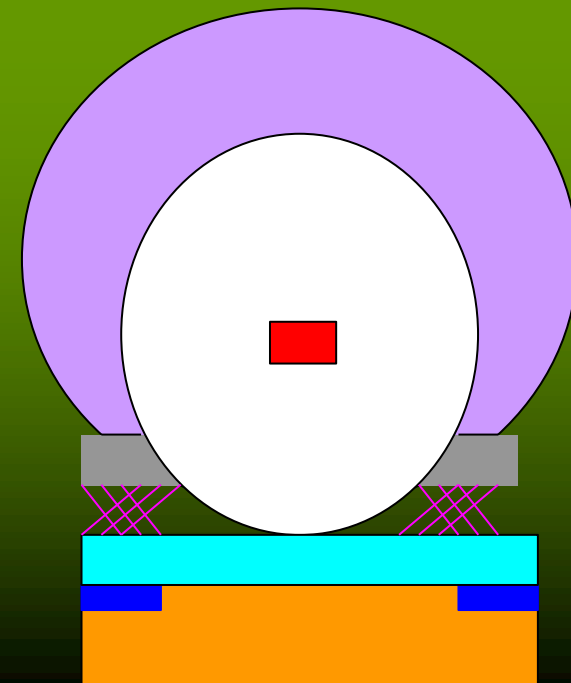
- ต่อมาคนเริ่มเปลี่ยน skene เป็นฉาก จึงเป็นที่มาคำว่า scene มีการเปลี่ยนฉาก 2 วิธี คือ 1) วาดบนแผ่นไม้แล้วแปะไว้หน้า skene เรียกว่า *pinakes (painted panels)*
2) วาดบนแท่นปริซึม เรียกว่า *periaktoi* (จุดที่วางเรียกว่า *paraskenion*)

องค์ประกอบของโรงละครกรีก

3. Proskenion

- เป็นที่ใช้สำหรับแสดง ของนักแสดง
- อยู่ระหว่าง ออเครสตร้า และ สกินนี
- หลังๆ จะใหญ่ขึ้น และสูงขึ้นเรื่อยๆ

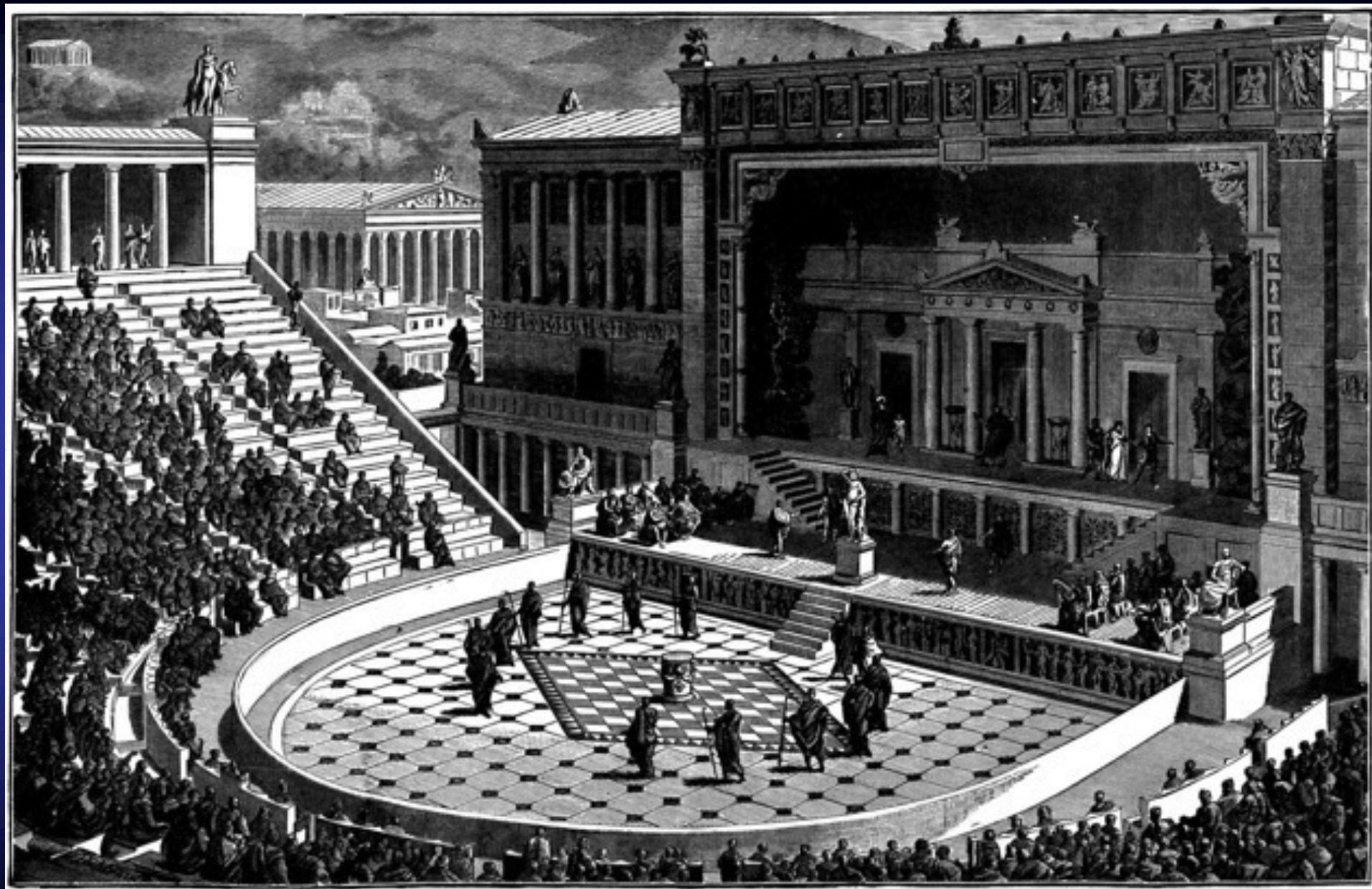

ศิลปะกรีก

ตัวอย่างภาพโรงละครกรีก

โรงละครกรีกที่จำลองขึ้นมาใหม่

โรงละครกรีกที่จำลองขึ้นมาใหม่

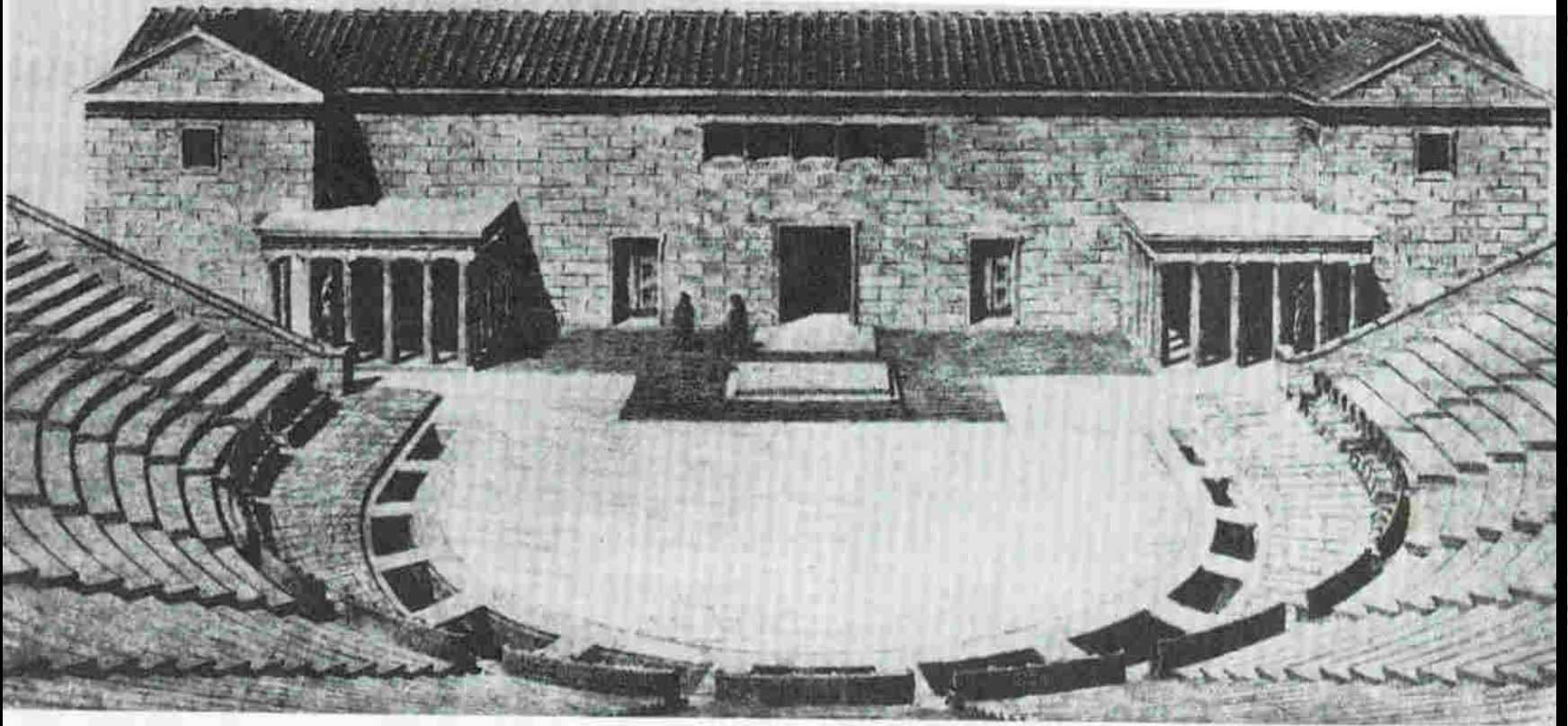

FIG. 2.21

A reconstruction of the Theatre of Dionysus as it appeared when completed by Lycurgus in the late fourth century B.C. The appearance of the stage house is conjectural. From Frickenhaus, *Die Altgriechische Bühne* (1917).

โรงละครกรีกที่จำลองขึ้นมาใหม่

โรงละครกรีก

โรงละครกรีก

โรงละครกรีก

วิหารพาเธนอนของกรีก

